

اصالت سنجی

خلاصه انگلیسی این مقاله با عنوان:
Research on urban hazards in terms of
sustainable development:
environmental and structural
در همین شماره به چاپ رسیده است.

شهرسازی ایران، دوره ۳، شماره ۵، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، صفحه ۱۲۱ - ۱۳۰
تاریخ دریافت: ۹۹/۴/۲، تاریخ بررسی اولیه: ۹۹/۴/۷، تاریخ پذیرش: ۹۹/۶/۱۷، تاریخ انتشار:
۹۹/۹/۲۲

جستاری بر مخاطرات شهری از باب توسعه پایدار: محیطی و ساختاری

ریحانه سجادی نیا*

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی منطقه‌ای، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، واحد علوم و تحقیقات،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده: واقعیت آن است که بافت کالبدی امکان‌بازشناسی هویت شهری را به صورت بصری فراهم و به همین دلیل از میان سایر ابعاد هویتی اهمیت بیشتری دارد، از این شناخت تهدیدهای کالبد شهری گامی مؤثر برای توسعه پایدار خواهد بود. هر فضای کالبدی به منظور در بر گرفتن فعالیت‌های معین و برای پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های استفاده‌کنندگان آن پدید می‌آید. شکل‌گیری و توسعه شهرها نیز در گذشته براساس نیازهای جامعه در زمان خود صورت می‌گرفته و شکل آن در هر دوره متأثر از جایگاه و نقش فرهنگ مذهب، آداب و رسوم و به طور کلی جهان‌بینی مردم شهر در آن دوره بوده است. روش تحقیق این پژوهش مبتنی بر ماهیت مساله پژوهش، روش تحقیق علی و همبستگی خواهد بود. تلاش می‌شود با شناسایی متغیرهای مؤثر بر مساله که از طریق مبانی نظری و تجارب مطالعاتی حاصل می‌شود. ابتدا شاخص‌های مناسب برای تحلیل مولفه‌ها را تنظیم نمود. هدف تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می‌شود. توسعه پایدار بیش از همه یک مفهوم اجتماعی - اقتصادی است که محتوی آن براساس فرهنگ، زمان و دور نماگرها تغییر می‌کند و فقط با پذیرش یک رویکرد جامع قابل درک است. وقتی مردم فقیر در منطقه‌ای کاملاً مشخص متمرکز می‌شوند مسایل شهری به‌طور هندسی رشد می‌کنند.

واژگان کلیدی: توسعه پایدار، مخاطرات شهری، محیطی، ساختاری.

*مسئول مکاتبات: rsj_n@yahoo.com

۱- مقدمه

شهری مناسب که بتواند اهداف و راهبردهای اساسی و نوین را به اجرا درآورد به تضعیف سیستم شهر می‌انجامد (حبیبی، ۱۳۸۲). غالباً شهر را مکانی با تراکم بالای جمعیت و مرکزیت سیاسی، اداری و تاریخی می‌دانند که فعالیت اصلی مردم در آن‌جا غیر از کشاورزی و دامداری است و تحت حاکمیت یک دولت اداره می‌شود. شهر در مقابل روستا قرار می‌گیرد و با شاخص‌هایی از آن متمایز می‌شود. مهمترین شاخص‌ها در این زمینه عبارتند از: وسعت زمین، وضعیت و نوع فعالیت اقتصادی، درجه اشتغال و قشربندی اجتماعی،

شهرنشینی پدیده‌ای پویا است و به فراخور این پویایی نیازمند مدیریت شهری و برنامه‌ریزی اصولی می‌باشد. همچنین گسترش فیزیکی نیز فرآیندی پویا تلقی می‌گردد که طی آن محدوده‌های فیزیکی شهر و فضای کالبدی آن در جهات عمودی و افقی از حیث کمی و کیفی افزایش می‌یابد و اگر این روند سریع و بی‌برنامه باشد، به ترکیب فیزیکی مناسبی از فضاهای شهری نخواهد انجامید و در نتیجه سیستم شهری با مشکلات عدیده‌ای مواجه خواهد شد. نبود مدیریت

تهدیدهای کالبدی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. شهر و فضاهای مختلف و چند گونه آن ظرفی برای فعالیت‌ها و رفتارهای ساکنین آن هستند، حال ایجاد ناهماهنگی میان فعالیت‌ها، جمعیت و فضا باعث ایجاد ناامنی شهری و جرایم می‌گردد. بنابراین شناخت فضاها و عوامل مؤثر در کاهش امنیت و برهم خوردن نظم شهری از نکات بسیار مهمی است که طراحان و برنامه‌ریزان شهری در مدیریت شهری باید به آنها توجه ویژه‌ای داشته باشند. در این پژوهش، محقق با توجه به اصول و چهارچوب‌های تحقیق دانشگاه، به شرح بیان مسأله و سؤالات و فرضیات تحقیق و همچنین اهداف و ضرورت تحقیق اقدام خواهد نمود.

۲- بیان مسئله

واقعیت آن است که بافت کالبدی امکان‌بازشناسی هویت شهری را به صورت بصری فراهم و به همین دلیل از میان سایر ابعاد هویتی اهمیت بیشتری دارد، از این شناخت تهدیدهای کالبدی شهری گامی مؤثر برای توسعه پایدار خواهد بود. هر فضای کالبدی به منظور در بر گرفتن فعالیت‌های معین و برای پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های استفاده‌کنندگان آن پدید می‌آید. شکل‌گیری و توسعه شهرها نیز در گذشته براساس نیازهای جامعه در زمان خود صورت می‌گرفته و شکل آن در هر دوره متأثر از جایگاه و نقش فرهنگ مذهب، آداب و رسوم و به طور کلی جهانبینی مردم شهر در آن دوره بوده است.

بنابراین این شهرها که در برگزیده فعالیت‌ها و کارکردهای بسیار متنوع و پیچیده‌ای هستند، در طی دوران گذشته همواره تحت تاثیر تحولات اقتصادی، اجتماعی قرار گرفته و دستخوش تغییراتی سطحی و بنیادی شده‌اند. «بافت شهری به عنوان یک پدیده زنده و پویا به طور مداوم در حال تغییر و تحول بوده است. شهر همچون موجود زنده همواره در حال تحول و پویایی است. شکل‌گیری، تداوم حیات و تغییرات ظاهری بافت شهری و رشد و توسعه آن متأثر از مجموعه‌ای از عوامل

درجه پیچیدگی روابط و مناسبات انسانی و نهادی، چگونگی بهره‌گیری از نهادهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، میزان و ترکیب جمعیت. در این میان مورد آخر، میزان و ترکیب جمعیت، به دلیل کمی‌بودن از همه واضح‌تر و ساده‌تر است. امروزه با توجه به ویژگی‌های شهرنشینی و لزوم توسعه پایدار، تحلیل تهدیدهای کالبدی شهرها در ایران برای نیل به توسعه پایدار امری کلیدی است. در این رابطه، با توجه به فقدان مطالعه مناسب در مورد میزان پایداری توسعه پایدار شهر این پژوهش انگیزش لازم را برای پژوهش یافته است.

شهرها پس از انقلاب صنعتی رشد و توسعه شتاب زده‌ای یافتند، به موازات افزایش جمعیت در شهرها، ظهور مسایل گوناگون و پیچیده اجتماعی-اقتصادی در داخل شهرها فزونی گرفته است. این رشد و توسعه که تاکنون نیز ادامه داشته است، آثار زیانباری را بر محیط زیست و روح و جسم انسان ساکن آن وارد ساخته است. به منظور کاهش این آثار، رشد فزاینده برنامه‌های توسعه چه آگاهانه و چه خودبه‌خودی در دهه ۱۹۷۰ به هشدارهای زیست-محیطی، اقتصادی و اجتماعی منجر شد. فضای جمعی، یا به عبارتی فضایی که در آن تعاملات اجتماعی شهروندان شکل می‌گیرد و فرهنگ جامعه در بستر آن ارتقا می‌یابد، در کشور ما روز به روز در حال افول است. همچنین که امروزه ارتقا کیفیت محیط در فضاهای عمومی شهری و فضاهای باز به منظور بالا بردن قابلیت حضور پذیری این عرصه‌ها، در دستور کار طراحان قرار دارد. مفهوم توسعه پایدار، حاصل رشد واگامی در مورد مسائل زیست محیطی، مسائل اجتماعی، اقتصادی، فقر و نابرابری درباره آینده یک سرزمین است. توسعه پایدار موضوعات اجتماعی و اقتصادی را به هم پیوند می‌دهد. در این رابطه به علت تمرکز پیوسته رو به رشد جمعیت و فعالیت‌های اقتصادی در شهرها، به ویژه در کشورهای کمتر توسعه یافته، پایداری توسعه شهری در کنار بررسی تاثیر

علمی انجام گرفته است، که اکثر این مطالعات دارای یک چارچوب تئوریک و نظری قوی و مشخص و متدولوژی منظم و قوی مبتنی بر اصول و مراحل تحقیق علمی هستند که غالب این تحقیقات در قالب پایان نامه‌های دانشجویی در سطح و ابعادی بسیار متنوع به پدیده توسعه پایدار شهری نگریسته‌اند. ولی در مقابل اندک مقایسه تحقیقات غیردانشگاهی که هم از نظر کیفیت و هم از حیث کمیت قابل مقایسه با پژوهش‌ها و مطالعات انجام گرفته در ممالک مدرن و توسعه یافته نیستند.

۵- مبانی نظری

یکی از مهمترین شاخص‌های هویت شهری کالبد و بافت شهر می‌باشد، کالبد و بافت شهری از عوامل مهم در تفاوت‌های عمده شهرها از همدیگر می‌باشد. کالبد شهری از مهمترین عناصر منظر شهری می‌باشد که بعد بصری شهر را شکل می‌دهد. هویت شهری زمانی معنی‌دار خواهد بود که تبلور عینی در فیزیک شهر داشته و در واقع کالبد بیرونی و فیزیک شهر نمادی از هویت شهری باشد. واقعیت آن است که بافت کالبدی امکان بازشناسی هویت شهری را به صورت بصری فراهم و به همین دلیل از میان سایر ابعاد هویتی اهمیت بیشتری دارد (حبیبی، ۱۳۷۵). پرباری ارزش‌های شکل‌دهنده هویت کالبد نشان دهنده پرباری حیات اجتماعی و فرهنگی در شهر است. بخاطر اینکه هویت مشترک، بناهای اجتماعی است که به واسطه‌ی مکانی شدن حیات اجتماعی تشکیل شده است (حقی، ۱۳۷۰). توسعه پایدار برای نخستین بار توسط باربار اوارد در اواسط دهه ۱۹۷۰ مطرح گردید. این اصطلاح در سال ۱۹۸۰ و به دنبال تدوین "استراتژی حفاظت جهانی" که حاصل فعالیت مشترک "اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت"، "برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد" و "صندوق جهانی طبیعت" و هفتصد متخصص بوم‌شناسی عمومی و عملی بود، متداول شد (رهبر، ۱۳۸۴). توسعه‌ای که نیازهای زمان حال را برآورده

و نیروهای طبیعی و انسانی است که باعث تحمیل چهره و بافت جدیدی به کالبد فیزیکی شهر را فراهم می‌آورد.

۳- هدف و سوال تحقیق

از آنجا که پژوهش علمی با ظهور مسأله یا مجهولی در ذهن محقق شروع می‌شود، هدف اصلی تحقیق علمی را باید معلوم کردن آن مجهول و به عبارتی حل مسأله و پاسخ یافتن برای آن دانست. (حافظنیا، ۱۳۸۷). بدیهی است که هر پژوهش تحقیقی می‌بایست اهدافی را دنبال کند و همین اهداف تحقیق است که فرایند تحقیق را جهت می‌دهند. هدف کلی تحقیق حاضر عبارت از: بررسی میزان تاثیر عوامل توسعه پایدار بر کاهش تهدیدات کالبدی شهر و با توجه به بیان مسأله و هدف تحقق می‌توان سوال پژوهش را اینگونه بیان کرد: چگونه می‌توان به کاهش تهدیدها و مخاطرات شهر و توسعه پایدار شهری دست یافت؟

۴- پیشینه مطالعاتی

سابقه مطالعات علمی در خصوص توسعه پایدار شهری در حوزه‌های جامعه‌شناسی و اقتصاد و غیره به یک قرن پیش برمی‌گردد و خصوصاً بعد از دهه ۷۰ میلادی به بعد بیشتر مطالعات علمی در خصوص توسعه پایدار شهری شکل گرفته و می‌توان گفت با جدیت تمام در تمامی کشورها، چه کشورهای توسعه یافته و چه کشورهای در حال توسعه. در هر حال، مبانی نظری آن متأثر از یافته‌ها و نتایج مطالعات تجربی و میدانی انجام شده در ممالک پیشرفته و صنعتی به خصوص کشورهای اروپای غربی و امریکایی و توسعه یافته است. سابقه تحقیق و مطالعه در باب توسعه پایدار شهری در و علوم ایران علی‌الخصوص از نظرگاه علوم رفتاری اجتماعی چندان طولانی نیست و در مقایسه با جوامع صنعتی بیش از سه دهه از عمر آن نمی‌گذرد. اما خوشبختانه تا اندازه‌ای در این مدت کوتاه مطالعات و تحقیقات علمی مناسبی و درخور توجهی در این باب انجام گرفته است که تعداد پژوهش‌ها بسیار متنوع و با کیفیت نسبتاً خوب

مانند اتخاذ سیاست‌هایی برای جذب و افزایش جمعیت و افزایش فعالیت‌های اقتصادی که اصلاحاً بارگذاری جمعیت و فعالیت نامیده می‌شود، از جمله مفاهیم توسعه کمی‌اند. توسعه کمی با توسعه فیزیکی و کالبدی همراه است و بدین منظور در محدوده خدماتی تعیین شده، بسترهای مورد نیاز برای توسعه فضایی و افزایش بارگذاری جمعیت و فعالیت‌ها پیش‌بینی می‌شود. برای این منظور شهرها ناگزیر از افزایش سطح محدوده خدماتی خود بوده و به‌ناچار اراضی مستعد و مناسب را در حاشیه شهرها باری توسعه فضایی تخصیص می‌دهند. اما توسعه کیفی شهر مفهوم دیگر دارد و آن عمدتاً عبارت است از: افزایش کیفیت، عملکرد و کارایی خدمات شهری برای ارتقای کیفی سطح زندگی در شهرها. توسعه کیفی شهرها ممکن است با اجرای سیاست‌های بهسازی، نوسازی یا بهره‌گیری از فناوری جدید و ارتقای سرانه‌ها صورت گیرد و حتماً لازم نیست که با توسعه کمی همراه باشد. چنانچه توسعه کمی بدون توجه به ارتقای کیفیت و کارایی خدمات و تجهیزات و تأسیسات شهری صورت گیرد یا متناسب با افزایش بارگذاری جمعیت و فعالیت، تأسیسات و تجهیزات و خدمات مورد نیاز افزایش نیابد، کاهش سرانه اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. در بسیاری از مدیریت‌ها شهری، شهرداری‌ها برای ارتقای درجه‌بندی شهر خود، تسهیلاتی را برای جذب و افزایش جمعیت به وجود می‌آورند. بدون اینکه خدمات مورد نیاز آنها قبلاً پیش‌بینی شده باشد. شکل شهر رکن اساسی طراحی شهر به حساب می‌آید. در واقع ظرفی است که امکان فعالیت‌های شهری در آن وجود دارد (بحرینی، ۱۳۷۸) شکل شهر معادل سیمای شهر گرفته شده است که اسمایلز (۱۹۵۵) آن را با عنوان و مترادف چشم انداز مطرح کرد (مدنی پور، ۱۳۷۹) به نظر لینچ سیمای شهر بر مبنای عوامل فیزیکی شهر بر اساس ۵ عامل راه، لبه، گره، نقطه، محله و نشانه شناخت (فرهودی، ۱۳۸۷).

تمام عواملی از شهر که به دید می‌آید و چشم قادر

می‌کند، بدون آنکه از توانایی نسل‌های آینده برای ارضای نیازهایشان مایه بگذارد (زاهدی، ۱۳۸۵). هر توسعه اجتماعی - اقتصادی باید در پی بهبود شرایط زیست محیطی و کیفیت زندگی باشد و به آن آسیب و زیان وارد نکند. این مفهوم ساده توسعه پایدار شهری است. مفهوم پایداری در طی سه دهه پایانی قرن بیستم گسترش و تعمیم یافته است، به طوری که از یک فرآیند سیاسی جهانی به موضوعی تبدیل شده است که امروزه تمام اجزای سازنده جامعه را تحت تأثیر قرار داده است. از نظر بوم‌شناسان، برنامه‌های توسعه اقتصادی با مصرف حریرانه منابع طبیعی که به ناچار لازمه بقای این برنامه‌ها می‌باشد، خود به نوعی عامل "ضد رشد" تبدیل شده‌اند و جهان سوم را از دستیابی به اهداف توسعه باز می‌دارد. امروزه شهر همچون یک اکوسیستم پیچیده و پویا می‌باشد و این مفهوم واقعی یک شهر است و سیستم‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نمی‌توانند نقش حیاتی طبیعت را در شهرها نادیده بگیرند. با توجه به این که در دنیای امروزی سعادت و شقاوت بسیاری از انسان‌ها در شهرها رقم می‌خورد بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که آغاز فرآیند توسعه پایدار بدون پیوند آن با شهرها برای ما ممکن نخواهد بود (شیری، ۱۳۸۵). در توسعه شهری باید با تحت پوشش قراردادن فعالیت‌های اقتصادی محلی و مشارکت کلی جوامع محلی در بخش برنامه‌ریزی، که نه تنها به نفع خود آنها و محیط است، موجب بهبودی فعالیت و کارکرد شهری می‌شود (رحیمی، ۱۳۷۸). در این صورت، اهداف عدالت اجتماعی و پایداری اقتصادی در پیوند با هدف تعادل بوم‌شناسانه، شهری زیست‌پذیر و پایدار به وجود می‌آورد (صرافی، ۱۳۷۹). در برنامه‌ریزی فیزیکی برای یک شهر یا منطقه باید متناسب با شرایط اجتماعی اقتصادی و شرایط جغرافیایی آن منطقه باشد (bashir R. kh. Azlitni, 2005). توسعه شهری در مفهوم دقیق و علمی خود دو بار معنایی دارد که عبارتند از: توسعه کمی یا فضایی و توسعه کیفی. مقوله‌هایی

نتایج این پژوهش برای بهبود و توسعه مدیریت متولوژیکی شهری و توانمندسازی شهرداری‌ها و غیره می‌تواند مفید واقع گردد. روش علمی یا روش تحقیق علمی فرآیند جستجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعلوم است. با توجه به موضوع و هدف تحقیق، روش تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی می‌باشد. در این پژوهش از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی جهت گردآوری اطلاعات استفاده شده است.

۷- یافته‌های تحقیق

در این فصل به تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از مطالعات کتابخانه‌ای و همچنین نتایج حاصل از مطالعات میدانی پرداخته شده است و نتایج پرسشنامه خانوار که به تعداد ۳۰۰ نمونه تکمیل شده را با استفاده از SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. همچنین پرسشنامه مدیریت شهری و سازمان‌ها و نهادهای شهری مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

به تماشای آن است، تمام این عوامل به صورت انفرادی و خاصه در حالتی به صورت پیوسته و دسته جمعی عمل می‌کند، لاینچ عوامل فیزیکی سیمای شهر را عبارت از عوامل راه، لبه، محله، گره نشان داده است (لینچ، ۱۳۷۱) سیمای یک شهر تصویر و ترکیبی ثابت نیستند که در طول یک دوره زمان، حتی دوره کوتاه مدت زمانی مانند یک شبانه روز ثابت باشد (سلطان‌زاده، ۱۳۶۵) به افزایش کمی و کیفی کاربری‌ها و فضاهای کالبدی یک شهر در ابعاد افقی و عمودی که در طول زمان انجام می‌گیرد، توسعه فیزیکی گویند (زنگی آبادی، ۱۳۷۲).

۶- روش تحقیق

روش تحقیق این پژوهش مبتنی بر ماهیت مساله پژوهش، روش تحقیق علی و همبستگی خواهد بود. تلاش می‌شود با شناسایی متغیرهای موثر بر مسئله که از طریق مبانی نظری و تجارب مطالعاتی حاصل می‌شود. ابتدا شاخص‌های مناسب برای تحلیل مولفه‌ها را تنظیم نمود. هدف تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می‌شود.

جدول ۱: معیارها و شاخص‌های زیست پذیری شهر بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار

شاخص‌ها	معیارها	ابعاد	قابلیت حذف تهدیدات کالبدی شهر در جهت توسعه شاخص‌های توسعه پایدار
مشارکت در جمع آوری زباله‌ها مشارکت در تفکیک زباله تلاش برای حفظ آرامش و کاهش آلودگی صوتی	آلودگی فضای سبز	زیست محیطی شهر	
جلوگیری از توسعه فیزیکی ناموزن به سمت دریا و مناطق رها شده اطراف مشارکت در معرفی مکان‌های تاریخی و ارتقای گردشگری سواحل با حفظ زیست محیط سواحل و جنگل‌ها مشارکت در حفظ کیفیت مطلوب سیما و منظر بافت‌های جدید	شهرسازی موزن	گسترش شهری	

<p>اعتماد به تصمیمات (شورای شهر و شهرداری و شوراییاری) علاقه به مشارکت (در تصمیمات نهادهای محلی، شورای شهر و شهرداری و شوراییاری) وجود نهادهای مشارکتی فعال در شهر تعیین قوانین مؤثر در جهت توسعه پایدار شهری</p>	<p>اعتماد، مشارکت و رضایت ساکنین</p>	<p>مدیریتی شهر</p>	
<p>انسجام، اعتماد اجتماعی و حس تعلق در بین ساکنین، توجه مسئولین به نیازهای ساکنین تمایل به سکونت در بافت های قدیمی و عدم دست درازی به نواحی پیدامونی شهر</p>	<p>هویت و حس تعلق به مکان</p>	<p>اجتماعی شهر</p>	
<p>عضویت در گروه ها و انجمن های فعال دریافت برگزار و شرکت در جشن و عزاداری در بافت</p>	<p>تعامل و ارتباط اجتماعی</p>	<p>اجتماعی</p>	
<p>حس آرامش و تعلق خاطر در میان شهروندان امنیت زنان و کودکان در نوار ساحلی و پیرامون</p>	<p>حس آرامش و روانی شهروندان</p>	<p>حس آرامش و روانی شهروندان</p>	
<p>مشارکت و حضور نهادهای مدنی فعال در بافت مشارکت در طرح های افزایش دانش و مهارت نهاد توسعه محلی درباره تحلیل جامعه محلی مشارکت در طرح های افزایش دانش و مهارت نهاد توسعه محلی درباره تعریف، اجرا و ارزیابی اقدامات و طرح های مداخله ای</p>	<p>آموزش عمومی</p>	<p>خدمات و زیرساخت های شهری</p>	
<p>کیفیت خدمات بیمارستان و درمانگاه محله، مرکز ترک اعتیاد و مشاوره در منطقه، ایستگاه های بهداشت و درمان در سطح منطقه</p>	<p>بهداشت</p>	<p>بهداشت</p>	
<p>مشارکت در مدیریت مراکز فرهنگی - ورزشی (کتابخانه، سالن های ورزشی و...) مشارکت فعال در برگزاری بازارچه های فصلی و هفتگی توسط ساکنین در پارک های منطقه</p>	<p>تفریح و اوقات فراغت</p>	<p>تفریح و اوقات فراغت</p>	
<p>کیفیت حمل و نقل عمومی در بافت استفاده از حمل و نقل عمومی پاک توسط ساکنین</p>	<p>حمل و نقل</p>	<p>حمل و نقل</p>	

اقتصاد شهری	اهرم سرمایه گذاری	تمایل ساکنان به سرمایه گذاری در بافت های قدیمی
-------------	-------------------	--

جدول ۲: میزان کاهش تهدیدات کالبدی با توجه به شاخص های توسعه پایدار شهری

رتبه شاخص در میان شاخص ها	میزان تاثیر شاخص در توسعه پایدار	درصد	میزان کاهش تهدیدات کالبدی با توجه به شاخص های توسعه پایدار شهری
۲	٪۷۹	٪۳۹	شاخص های کالبدی
۱	٪۸۷	٪۳۷	شاخص های زیست محیطی
۴	٪۷۳	٪۲۰٫۵	شاخص های عملکردی مدیران
۳	٪۹۲	٪۱۰	شاخص های اجتماعی
۵	٪۶۸	٪۸٫۵	شاخص های اقتصادی
	-	٪۱۰۰	جمع کل

۰/۰۵ کوچکتر است، فرض صفر H_0 رد و فرض یک H_1 تأیید می‌شود. در واقع نشان‌دهنده آن است که میان دو متغیر رابطه معنی‌داری وجود دارد؛ یعنی با کاهش تهدیدات کالبدی، شاخص‌های توسعه پایدار در شهر بیشتر می‌شود و کیفیت زندگی از لحاظ شاخص‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و عملکردی بهتر می‌شود.

۸- نتیجه‌گیری و پیشنهاد

واژه پایداری به تنهایی معنایی ندارد یا معنی آن خیلی مبهم و متغیر است. بنابراین، پایداری به روش‌های بسیار متفاوت تعریف می‌شود، و این تعریف‌ها بستگی دارند به منشاء، نقطه نظر و خیلی چیزهای دیگر شخصی که این واژه را به کار می‌برد. این مفهوم فقط زمانیکه در ارتباط

ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون بر روی ۳۰۰ شهروند از ساکنین شهر انجام شد، که شدت و جهت رابطه میان متغیر وابسته Y_1 (شاخص‌های توسعه پایدار) و متغیر مستقل X (تهدیدات کالبدی) در ارتباط با هم سنجیده می‌شود. در این بررسی با استنباط به جدول حاصل شده از SPSS می‌توان بیان کرد که سطح معناداری ۲ متغیر در ارتباط با هم برابر با ۰/۰۰۳ و مثبت می‌باشد؛ که نشان‌دهنده «همبستگی مثبت» بین آنهاست؛ یعنی با توجه به کاهش تهدیدات کالبدی در شهر میزان توسعه شاخص‌های توسعه پایدار افزایش پیدا می‌شود و کیفیت زندگی مطلوب‌تری را شهروندان درک می‌کنند. معنی‌دار بودن رگرسیون نیز، به وسیله آزمون فیشر محاسبه شد که در سطح ۹۵ درصد، برابر $(Sig = 0/000)$ می‌باشد؛ که چون عدد بدست آمده از

میان محیط، عوامل اقتصادی و اجتماعی به خوبی مراعات گردد. تنها در گرو ارتباط متقابل و تنگاتنگ عوامل محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که یک شهر پایدار شکل می‌گیرد. در شهرهای پایدار و خوداتکاء عمده فعالیت‌های اقتصادی شهر در ارتباط با محیط درونی‌اش بوده، جریان تحولات، ناحیه‌گرایی محیطی و استقلال اقتصادی از خصایص آن می‌باشد. براساس آنچه در خصوص شهر پایدار بیان گردید، برنامه‌ریزان شهری بایستی شهر را در متن منطقه‌ای زیست محیطی و در ارتباط با توان‌های محیطی که منطقه در دسترس آنان قرار می‌دهد، به‌گونه‌ای طراحی و برنامه‌ریزی کنند که منظومه‌ای از مراکز شهری و روستایی را با روابط متقابل و بهم بسته در برگیرد؛ زیرا هیچ شهری با اتکاء به منابع درون محدوده خود نمی‌تواند پایدار باشد. پایداری شهری در اصل وابسته به پایداری منطقه‌ای است که شهر در آن واقع گردیده است. از این رو در برنامه‌ریزی شهری خصوصاً برای شهرهای کوچک و میانه، توان‌های محیطی، روابط شهر و روستا و نظام سلسله مراتب سکونتگاهی دارای اهمیت فرآیندهای می‌باشند. در امر توسعه پایدار شهری اندیشه توسعه مقدم بر همه چیز است. در واقع تلاش برای توسعه، مؤخر تلاش برای آگاهی بر توسعه است. در امر برنامه‌ریزی توسعه پایدار، شناخت فرهنگ منطقه‌ای که قرار است برنامه‌ها برای آنها اجرا شود، نهایت اهمیت را دارد. برابری و مساوات لایه‌ای است که از طریق آن توسعه پایدار را می‌توان در سطوح پایین‌تر سازمان فضایی مورد بررسی قرار داد. در سطح شهرها، برابری اشاره به استفاده از اراضی شهری و تخصیص منابع عموم امکانات میان واحدهای فضایی و اجتماعی دارد. خصیصه‌های جمعیتی بدست آمده از سایر سرشماری‌ها به‌طور مستقیم و غیرمستقیم نماگرهایی از وضعیت این اصل در سطوح پایین سازمان فضایی هستند. نتیجه اینکه، توسعه پایدار بیش از همه یک مفهوم اجتماعی - اقتصادی است که محتوی آن براساس فرهنگ، زمان و

با یک موضوع یا اسم ذات چیزی به‌کار می‌رود، شروع به شکل‌گیری کرده و چپستی معنی آن روشن‌تر می‌شود. بنابراین بررسی مسایل توسعه شهری از دیدگاه توسعه پایدار که انجام می‌شوند، غالباً تمایل به یکی از ابعاد اجتماعی، اقتصادی، و زیست محیطی پیدا می‌کنند که در این میان تمایل به بعد زیست محیطی بیشتر است. به‌علاوه، با وجود صحبت از نسل کنونی، توجه به آینده و نسل بعد غالباً مورد تأکید است. توسعه پایدار به معنی عدم تحمل آسیب‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به نسل‌های آینده است. توسعه فرآیندی تاریخی است، از این رو اندیشیدن به توسعه بایستی نه فرا زمانی و نه فرامکانی باشد. توسعه در بند مکان است. هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند در این فرایند، از امکاناتی که محیط زندگی‌اش به‌صورت بالقوه در اختیارش قرار می‌دهد، فراتر رود. توسعه پایدار شهری یکی از وجوه توسعه پایدار است. برای رسیدن به شهر پایدار، توسعه شهری بایستی به‌گونه‌ای باشد که در آن کاربری‌ها در تمامی سطوح مناسب بوده، تمامی ساکنین شهر از تأمین نیازهای اساسی‌شان از جمله مسکن، حمل و نقل و ارتباطات، اوقات فراغت و غذا رضایت داشته، و شهر از نظر طبیعی در تمامی زمان‌ها دارای هوای پاک، آب بهداشتی و تمیز، خاک بدون تخریب و بدون آلودگی، آب‌های زیرزمینی حفاظت شده و غیره بوده و همچنین از نظر اقتصادی، اقتصاد شهر بایستی قادر به ایجاد هماهنگی بین تکنولوژی و تغییرات صنعتی در حمایت از شغل افراد بوده، برای افراد مسکن مناسب فراهم و درآمد سرانه مشخص همراه با میزان معینی از مالیات را ایجاد کند. بنابراین یک شهر پایدار تنها یک شهر تمیز نیست. آن بایستی همچنین برای ساکنینش درآمد مشخص، پناهگاه مناسب، دسترسی به سوخت راحت و حق رأی مساوی فراهم و تمامی شهروندان رادر تمامی زمان‌ها حفاظت کند و به زندگی معنی و مفهوم ببخشد. به‌قول گراهام هاگتون در توسعه پایدار شهری همانند توسعه پایدار بایستی روابط منطقی

می‌سازند و ذخیره‌هایی از منابع اجتماعی و انسانی هستند.

دور نماگرها تغییر می‌کند، و فقط با پذیرش یک رویکرد جامع قابل درک است. وقتی مردم فقیر در منطقه‌ای کاملاً مشخص متمرکز می‌شوند. مسایل شهری به‌طور هندسی رشد می‌کنند. بنابراین، کاهش فقر شهری و نابرابری‌های فضایی، اقتصادی و اجتماعی جمعیت کاهش مسایل زیست محیطی در شهرها بسیار اهمیت دارد. در یک جامعه افراد سرمایه‌های اجتماعی را

۹- منابع

۱. بحرینی، سید حسین، (۱۳۷۸). شاخص‌های ناپایداری شهری، همایش محیط زیست و توسعه، دانشگاه تهران.
۲. بحرینی، سید حسین، (۱۳۷۱)، شهرسازی در شهر سالم، مجموعه مقالات نخستین سمپوزیوم شهر سالم، انتشارات اداره روابط عمومی و بین‌المللی شهرداری تهران.
۳. بحرینی، سید حسین، (۱۳۷۶)، شهرسازی و توسعه پایدار، رهیافت، شماره هفدهم.
۴. بحرینی، سید حسین، (۱۳۷۸)، تجدد، فراتجدد و پس از آن در شهرسازی، انتشارات دانشگاه تهران.
۵. حافظ‌نیا، محمدرضا، (۱۳۸۷)، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت.
۶. حبیبی، سید محسن، (۱۳۷۵)، از شار تا شهر، تحلیلی تاریخی از مفهوم شهر و سیمای کالبدی آن، تفکر و تأثر، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تهران.
۷. حبیبی، دکتر سید محسن، (۱۳۸۲)، چگونگی الگوپذیری و تجدید سازمان استخوانبندی محله، هنرهای زیبا، ۱۳(۱۳).
۸. حقی، محمد علی، (۱۳۷۰)، شاخص‌های کالبدی و طرح ریزی سرزمینی، آبادی، شماره سوم، سال اول.
۹. رحیمی، حسین، (۱۳۷۸)، توسعه پایدار شهری با تأکید بر توانهای محیطی مورد شهر کاشمر، دانشگاه تربیت مدرس.
۱۰. زاهدزاهدی، سعید، (۱۳۸۵)، نقش اقتصادی شهرهای ایران، انتشارات مرکز جمعیت‌شناسی، دانشگاه شیراز.
۱۱. صرافی، مظفر، (۱۳۷۹)، مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه‌ای، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی تهران.
۱۲. مدنی پور، علی، (۱۳۷۹)، طراحی فضای شهری، نگرشی بر فرآیندی اجتماعی و مکانی، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران.
13. Fotheringham. A.S : Charlton. M.E : Brunsdon. C .(1998) Geographically Weighted regression : a natural evolution of the expansion for spatial data analysis. Environmeent and planning A . 30:1905-1927.
14. Frazir. J. G. (1997) Sustaniable Development: Modern elixir or sack

- dress? Environmental conservation.24(2): 182-193.
15. Giradet, Herbert, (1992) the Gaia Atlas of cities new directions for sustainable urban living, first published , united kindom, Routledge.
 16. Hall. P (1993) Toward sustainab, liveable and innovative cities for 21st century, in Proceeding of the Third Conference of World Capitals. Tokyo, pp 22-28.
 17. Hancock, Trevor(1996) Social sustainability.<http://www.eciad.bc.ca/newcity/pages/>.
 18. Harvey, David (1992) "Social Justice, Postmodernism and the City,"International Journal of urban and Regional Research. 16 (4): 588-601
 19. John, soussan, (1988) primary resources and Eney in the third World, London, Routledge, p 52.
 20. Johnston,R.J (1993) .the Dictionary of Human Geography,oxford,p93.
 21. Jabra, Joseph G. (1997) challenging Environmental Issues, Journal of Developing societies, Vol XIII, No1, P13.
 22. Kapp, W.K. (1987), Fur einr okosoziale, Frankfurt am Main, Fischer.

نحوه ارجاع به این مقاله:
سجادی نیا، ریحانه. (۱۳۹۹). جستاری بر مخاطرات شهری از باب توسعه پایدار: محیطی و ساختاری، شهرسازی ایران، ۳ (۵)، ۱۲۱-۱۳۰.

COPYRIGHTS
Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Iranian Urbanism Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

URL: <https://www.shahrsaziiran.com/1399-3-5-article9/>

پرتال جامع علوم انسانی